„kiriklik vaeste-hoolekanne“ ja vene heategev selts. — 27. X. 1822. a. asutatud „Tartu Abiandmis-selts“ (Dorpater Hilfsverein) tähendab Tartu hoolekandeasjanduses ühes temasse kuuluva Naisteseltsiga ses mõttes uut ajajärku, et ta seadis enesele ülesandeks üle vaesteavitamise piiride ulatuva hoolekandeasjanduse laialdasimas ulatuses. Selts avaldas mitmekülgset tegevust, mis läks mitte üksi sakslaste, vaid suurel määral ka eestlaste ja teiste vajaduste rahuldamiseks. — Märksa piiratumas ulatuses kui see saksa selts, oli tegev Vene Heategevus-selts (Русское Благотворительное Общество въ Дерптѣ, põhikiri kinnitatud 1875. a.) abiandmises venelasist ja eesti soost õigeusulistele puudusekannatajaile. Esialgu pidas ta ülal varjupaiku ühes kooliga ning hoolitses vene vaestemaja eest. — Tartu Abiandmis-seltsist hargnes aastasaja vahetusel linna luteriusuliste vaimulikkude poolt juhitud „Ühendatud kiriklik vaeste-hoolekanne“ ja jagunes 1906. a. ühelt poolt üldiseks vaestehoolekande-seltsiks ja teiselt poolt Jaani ja ülikoolikoguduse kiriklikuks vaeste-hoolekandeks. Selle kõrval teotsesid veel linnamisjoniselts, „Naisteabi“ ja „Magdaleena Selts“.

Nii täitis linna omavalitsuses puuduva hoolekandekorralduse aset teatavas ulatuses, kuigi mitte küllaldaselt, odav era-algatuslik kaasabi oma tasuta tööjõuga.